

Βαίγγωρη

ΑΣΚΗΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΗ΄ - ΤΕΤΧΟΣ 96
ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2006

• Ἀφιέρωση

• Τώρα καί πάντοτε

Σημειώσεις στίς Γραφές τοῦ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΟΣΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀφιέρωση

εκίνησα νά γράφω αὐτές τίς γραμμές στά τέλη τοῦ Γενάρη τοῦ 2006. Μετά ἀπό μιά κουβέντα μέ τήν Ἑλλη στό Μοναστηράκι. Μετά ἀπό πολλές κουβέντες σέ σπιτία, σέ δρόμους, σέ σκαλιά, σέ παγκάκια, σέ ἐκκλησίες, σέ ταβέρνες, σέ πορείες, σέ τρένα, σέ συναυλίες καί παραλίες. Μέ ἀνηρώπους διαφορετικούς, πού ὑπῆρξαν δῶρο γιά μένα. Μεθυσμένη καί ξεμέθυστη. Χαρούμενη καί κλαμένη. Ἥρεμη καί θυμωμένη. Ὡστόσο πάντα ἐρωτευμένη καί παθιασμένη. Ἐτσι ἡ προσώφεια αὐτή τελικά ἔγινε:

Γι' αὐτούς πού μποροῦν νά ὑπάρξουν μονάχα ὀλόκληροι: χωρίς τήν ψυχή τους εἶναι πτώματα, ἐνῶ χωρίς τό κορμί τους Φαντάσματα.

Πού ἀγαποῦν ὀλόκληροι: πάει νά πει σωματικά: μ' ἓνα ἄγγιγμα πού θεραπεύει κι ἓνα ζεστό πιάτο Φαί.

Πού ρίχνονται στή ζωή χωρίς καβάτζες, ὅπως σέ κάθε μεγάλο ἔρωτα, δίχως νά νοιάζονται γιά τήν ἐξασφάλισή τους.

Γι' αὐτούς πού ἐλπίζουν σάν τήν πόρνη καί τό ληστή: χωρίς καμιά βεβαιότητα, καμιά θωράκιση, ἀνοιχτοί.

Πού γνωρίζουν ὅτι δέν εἶναι τίποτα ἀπό μόνοι τους: ὑπῆρξαν πάντοτε γιοί καί κόρες, Φίλοι καί ἀδελφοί, ἐραστές· κι ἂν κάτι εἶχε ἀλλάξει δέν θά ἦταν αὐτοί πού εἶναι.

Πού προσεύχονται τήν ὥρα πού σφουγγαρίζουν ἢ κάνουν ἔρωτα γιατί ἡ Ἀγάπη εἶναι ὁ τρόπος πού ὑπάρχουν.

Γιά τούς ἐφήβους ὄλων τῶν ἡλικιῶν, γιατί ἐφηβεία εἶναι ὅταν ὅλα παίζονται κι ὅλα μποροῦν νά συμβοῦν ἀφου τίποτα δέν ἔχει βαλτώσει ἀκόμα στή συνήθεια. Εἶναι τ ὅ τ ε πού συμβαίνουν τά θαύματα.

Γιά τούς ἀπλούς πού ζοῦν μέσ στήν πρωτόκτιστη ἀθωότητα.

Γι' αὐτούς πού δέν φοβοῦνται νά γυμνωθοῦν καί νά ἐκτεθοῦν, γιατί τίποτα δέν πώθησαν παραπάνω ἀπό αὐτό: λίγη εἰλικρίνεια.

Πού δέν φοβοῦνται νά μαλώσουν μέ τό Θεό, ὅπως μέ κάθε Ἀγαπημένο, γιατί δέν ἔχουν μάθει νά κρύβονται.

Πού δέν φοβοῦνται τίποτα γιατί «ἡ ἀγάπη ἔξω βάλλει τόν φόβο».

Γιά τούς παππούδες και τίς γιαγιάδες μέ τά ρυτιδωμένα μέτωπα και τά ροζιασμένα χέρια που μοιάζουν παλιωμένα κουκούλια άπ' όπου θά βγει ή μεταμορφωμένη πεταλούδα.

Γιά όσους ξέρουν ότι τό δύσκολο δέν είναι νά στείλεις SMS γιά τούς σεισμοπαθείς στην Ίνδία, αλλά τό ν' αντέξεις τόν διωλανό σου μέ σάρκα και αίμα, πάνω στή δική σου σάρκα, στά δικά σου νεύρα· κι εκεί ζυγίζεται ή αλήθεια του άνθρώπου.

Όσους μπορούν νά δεχτούν ότι δέν τούς αγαπούν επειδή τό αξίζουν.

Γιά εκείνους που αγαπούν χωρίς υποχρέωση, χωρίς νά περιμένουν ανταπόδοση άφου πιστεύουν πως όλα τελειώνουν εδώ. Κι όμως δέν μπορούν νά υπάρξουν αλλιώς.

Πού τούς άρκει τό νά ναι κανείς άνθρωπος γιά νά κινήσουν γη και ουρανό γιά χάρη του.

Γιά όσους έχουν κάνει τίς πιό μεγάλες κουβέντες μέ τό Θεό πέντε ή ώρα τό πρωί στό Θησείο κλωτσώντας άδεια μπουκάλια μωυρες.

Γιά τό πρεζόνι που μου δωσε την ευχή «τή γλύκα του Χριστού νά χεις» γιά μισό χαμόγελο κι ένα τσιγάρο.

Γι' αυτούς που δέν μπορούν ν' αποδεχτούν έναν Θεό που καταλαβαίνουν. Μπορούν μονάχα νά ζήσουν έναν Θεό που τούς φλερτάρει σέ κάθε βήμα. Πού άδυνατούν νά κλειστούν αυτιστικά στίς ένοχές που τούς χωρίζουν άπ' τούς άλλους.

Γιά τούς ελεύθερους, που δέν τούς ενδιαφέρει νά επιβάλλονται, αλλά δέν μπορούν και νά τούς επιβληθούν.

Γιά όσους «τί κρίμα, παντού περισσεύουν» γιά τά μέτρα του κόσμου.

Γιά εκείνους που ζούν μ' έναν Θεό Νυμφίο και μανικό Έραστή άφου την όμορφιά της ζωής την έμαθαν μέ τόν έρωτα: τά ήλιοβασιλέματα και τ' άστέρια της νύχτας.

Γιά τούς ταπεινούς που τά δέχονται όλα όπως ή γη: χωρίς νά διαμαρτύρονται τά κάνουν δέντρα και λουλούδια.

Γι' αυτούς που δέν συμβιβάζονται μέ ό,τι μειώνει την αξιοπρέπεια του άνθρώπου.

Πού μάτωσαν στίς έξεγέρσεις προτου καταλάβουν ότι ο κόσμος αλλάζει μόνο άν αφήσεις νά σου σταυρώσουν ό,τι σέ χωρίζει άπό όλους και όλα.

Γιά εκείνους που είδαν τους Φίλους τους ν' αυτοκαταστρέφονται μές τό ἀλκοόλ καί τίς ουσίες, ἀρνούμενοι νά ἐπιβιώσουν ἐπειδή λαχταροῦσαν νά ζήσουν.

Ἐκείνους που προτίμησαν νά χαθοῦν μέσα στό πάθος τους γιά τή ζωή παρὰ νά χάσουν τό πάθος τους.

Γιά ὅσους συντριμμένα χαρίζουν τά κομματάκια τους στό Θεό νά τούς τά ἐνώσει: νά τούς σώσει, νά τούς φτιάξει ὀλόκληρους, αὐτό που ὄντως εἶναι.

Ὅσους ζοῦν μέ τή λαχτάρα νά γίνει ὁ Χριστός «τά πάντα τοῖς πᾶσι», ν' ἀναστηθοῦν «ἵνα ὡσι ἔν», χωρίς περιορισμούς, χωρίς νά νοιάζονται γιά τά πότε καί τά πῶς.

Γι' αὐτούς που μῶθηκαν στήν ἐκκλησία μέ τό αἶτημα: «τό ἀπρόσληπτον καί ἀθεράπευτον», που σημαίνει: ἤ θά μ' ἀντέξει γιατί ἐγώ ὁ ἴδιος δέν ἀντέχω τόν ἑαυτό μου, ἤ θά μέ χωρέσει γιατί δέν χωράω πουθενά ἤ τίποτα.

Πού τίς στιγμές τῆς τρέλας τους φωνάζουν: «ἤ κι οἱ τρίχες τοῦ κεφαλιοῦ μου εἶναι μετρημένες ἤ τίποτα δέν βγάζει νόημα».

Πού σηκώνουν τή γροθιά στόν οὐρανό: «ἄς μέ κολάσεις χίλιες φορές, φτάνει νά ὑπάρχεις».

Γι' αὐτούς που ζοῦν τόν Παράδεισο καί τήν Κόλαση ἐδῶ καί τώρα γιατί ἔτσι παίζεται τό παιχνίδι.

Γιά ὅσους ζοῦν σάν δῶρο τό πρῶτο μωάνιο τοῦ καλοκαιριοῦ, ἕνα ποτήρι νερό, τό πρῶτο Φύλλο τῆς μουριᾶς, ἕναν χορό ὅπου κανείς δέν φυλάει τόν ἑαυτό του.

Ὅσους δέν μπερδεύονται μέ τό τί σημαίνει καλό καί τί κακό ἀφοῦ ὅλα εἶναι Ἀγάπη καί ἄρνησή της.

Γιά εκείνους που εἶμαι καρφιά στά μάτια τους ἀφοῦ δέν ξέρουν που νά μέ κατατάξουν γιά νά ἡρεμήσουν.

Γι' αὐτούς που μ' ἀγκαλιάζουν καί μέ κρατοῦν. Αὐτούς που μ' ἐμπιστεύονται.

Αὐτούς που δέν ντρέπονται γιά μένα. Αὐτούς που κάνουν ὅπως ὁ Χριστός.

N.Π.

ὁ
ἀγί
ος

ἰσα
άκ
ὁ κύριος

Τώρα και πάντοτε

Σημειώσεις στις Γραφές του Ίσαάκ του Σύρου

του Ἀλέξανδρου Κοσματόπουλου

Τραβάτε μαρός ταξιδιώτες! πού δέν ξεφεύγετε ἀπό τό παρελθόν
Σέ διαφορετικές ζωές, ἢ σέ κανένα μέλλον·
Δέν εἶστε οἱ ἴδιοι πού ἔφυγαν ἀπ' τό σταθμό
Ἦ πού θά φτάσουν σέ κάποιο τέρμα,
Ἐνῶ οἱ ράγες πού στενεύουν γλιστροῦν πίσω σας·
Καί στό κατάστρωμα τοῦ πλοίου πού τρέμει
Κοιτάζοντας τό αὐλάκι νά Φαρδαίνει πίσω σας,
Δέν θά σκεφτεῖτε «τό παρελθόν τέλειωσε»
Ἦ «τό μέλλον εἶναι μπροστά μας».

T.S. Eliot, The Dry Salvages

ταν ὀμιλῶ γιά τόν Ίσαάκ τόν Σύρο, εἶναι σάν νά ὀμιλῶ γιά ἓνα πρόσωπο οἰκειό. Στόν ἀββᾶ Ίσαάκ βρῆκα ἀπαντήσεις στό βαθύτερο αἶσθημα πού ἔχω γιά τή ζωή. Ὅλη ἡ ἐκφραστική μου προσπάθεια εἶναι νά ἐκφράσω τό ὄραμα πού ἐσωτερικά μέ συνέχει. Τό ὄραμα δέν εἶναι μιᾶ σύλληψη τοῦ μυαλοῦ πού ὑπαγορεύεται ἀπό ἐξωτερικά δεδομένα, ἀλλά μιᾶ κατάσταση ἐσωτερική, πού μπορεῖ νά σαρκωθεῖ διά τοῦ λόγου. Σκοπός μας, κατά τόν ἅγιο Ίσαάκ, εἶναι ἀπό τήν ἴδια τήν ἀσκησή μας νά γεννηθεῖ ἡ γνώση, ἀφήνοντας πίσω ὅ,τι εἶναι περιττό γιά τό ταξίδι μας, καί ἔχοντας τό νοῦ μας μόνο στό ταξίδι. Ἐνα ταξίδι πού προϋπόθεσή του εἶναι ἡ καθήλωση, καί πού ἡ ὀδυνηρή καθήλωση μετατρέφεται σέ θυμαστική πορεία. Εἶναι ἡ ἐν ἀκίνησι κίνηση τῆς ψυχῆς μέσα στό παρόν πού σέ εἰσάγει στό θυμαστό.

Ὁ ἐσωτερικά καθημαγμένος ἄνθρωπος, ὁ μὴ ἔχων πού τήν κεφαλήν κλίνει, στρέφεται στόν Χριστό, καί μιᾶ ἀγνωστή ἐλπίδα ἀνατέλλει ἐντός του. Ἦ ἴδια ἡ καθήλωση γίνεται κίνηση, γίνεται ταξίδι σέ νοήματα ξένα. Καταλαβαίνει ὅτι ὅλοι εἴμαστε ἐν ὁδῷ καί ὅτι στό χέρι τοῦ καθενός εἶναι νά συμμετάσχει σ' αὐτό τό ταξίδι, ἀφήνοντας πίσω κάθε ἄλλη ἐπιθυμία,

χωρίς να θέλει να είναι τίποτε άλλο από ό,τι το ταξίδι υπαγορεύει. Σιωπηλός, εν έργηγόρσει, στα τεκταινόμενα του κόσμου άμετοχος, σφύζει από ζωή. Τίποτα δέν ταραζει την έσωτερική του κατάσταση που ριζώνει στην ήσυχία.

‘Ο Ίσαάκ δέν είναι μόνο μεγάλος άσκητής, αλλά και μέγας ποιητής. Φέρνει την ποίηση στη ζωή της εκκλησίας, μάλλον μās λέγει πώς η ζωή της εκκλησίας είναι ποίηση, και ο τρόπος να ζει κανείς μέσα στην εκκλησία είναι κατεξοχήν ποιητικός. ‘Οχι όπως συμβαίνει σήμερα, που η ποίηση έχει έξοβελιστεί, και όλα έχουν πάρει μία χροιά φρακτική και ώφελιμιστική, ή άκρως θεωρητική και άφηρημένη.

‘Ενας άερας άκατανόητος, λαμπερός και διαυγής διαπερνά τα γραπτά του άββα Ίσαάκ. Άερας για τα πανιά της ψυχής. Είναι σαν να βρίσκονται έξω από τα όρια του κόσμου, καταλαβαίνοντας που φτάνουν αυτά τα όρια. Άνατρέφεται κάθε ανθρώπινη πολιτισμική τάξη, για να αναδειχτεί η αναγέννηση εκ των ένδον που εδράζεται στην αγάπη και μόνο. «‘Ο κόσμος έσμιξε με τον Θεό, και κτίση και Δημιουργός έγιναν ένα»¹. Τούτη η φράση μās εισάγει στην πραγματικότητα ενός μοναδικού παρόντος, που προϋποθέτει ένα στάδιο καρτερίας και συναγωγής του νου στα ένδότερα της υπάρξεως. Μās λέγει ο άββās Ίσαάκ ότι σμικρύνεται η καρδιά από τό περισσευμα της έλεημοσύνης, και δέν μπορεί να υποφέρει ή να ακούσει ή να δει να γίνεται η παραμικρή βλάβη ή κάτι τό λυπηρό στον κόσμο². Τούτη η σμικρυνση της καρδιάς, αυτή η βυθομέτρηση της συντετριμμένης από τον πόνου του κόσμου καρδιάς, της ποτισμένης από νου, μās δίνει μία αίσθηση της θείας εύσπλαχνίας. ‘Η καρδιά συντρίβεται από τον πόνου του κόσμου, όταν γνωρίσει πώς Θεός και κόσμος έγιναν ένα. Είναι η έγκατάλειψη όλων των προσωπειών και όλων των ιδιοτήτων εν ονόματι της αγάπης. ‘Εκεί μās οδηγεί η ένσάρκωση του Χριστού. ‘Ο άγιος Ίσαάκ λέγει πώς η γέννηση του Χριστού είναι τό εύτυχέστερο γεγονός που συνέβη στην ιστορία του κόσμου. Και μās λέγει ακόμα πώς ο Θεός ένσαρκώθηκε όχι για να μās λυτρώσει από την άμαρτία, αλλά για να γνωρίσει ο κόσμος την αγάπη Του. ‘Ο Θεός είναι

¹ Β΄ Μέρος, Λόγος Ε΄, 18

² Α΄ Μέρος, Λόγος ΠΑ΄

ὁ πανάγαθος Πατέρας ὅπου σ' αὐτόν ὅλα τὰ λογικά ὄντα βρίσκουν τή θέση τους, χωρίς καμιά ἀντίθεση καί ἀντιπαλότητα. Καμιά κατηγορία μπροστά Του δέν εὐσταθεῖ, καί ἡ ἐνοχή εἶναι ἄγνωστη.

Ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ πησιάζει καί ἀποκαθιστᾶ τόν ἀνθρώπο. Μᾶς εἰσάγει σέ μιά Φωτεινότητα ἀδιανόητη· ἕνα λαμπρό ἄστρο, ἕνας ἥλιος πού ἀναδύεται στόν σκοτεινό οὐρανό καί τόν Φωτίζει μέ Φῶς ὑπερκόσμιο. Ἐξετάζοντας τὰ γραπτά του ἀναλογιζόμαστε τό εὐαγγελικό: «Δεῖ δέ προσκυνεῖν τόν Θεόν ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ». Ὁ Ἰησοῦς μιᾶ πάντοτε μέ ὄρους τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καί ὄχι μέ ὄρους τούτου τοῦ κόσμου. Γνώμονας τῶν λόγων Του εἶναι ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Παρεγένοντο δέ πρὸς αὐτόν ἡ μήτηρ καί οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ, καί οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διά τόν ὄχλον. Καί ἀπηγγέλη αὐτῷ λεγόντων· ἡ μήτηρ καί οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. Ὁ δέ ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς· μήτηρ μου καί ἀδελφοί μου οὗτοι εἰσιν οἱ τόν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καί ποιοῦντες αὐτόν»³. Καί οἱ ἐφαρμόζοντες τόν λόγο τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι ἐκεῖνοι πού τόν «ἐπιβάλλουν» στούς ἄλλους σύμφωνα μέ τό δικό τους θέλημα καί τήν δική τους ἀντίληψη, ἀλλά ἐκεῖνοι πού τόν ἐφαρμόζουν στόν ἑαυτό τους, ὥστε μέσα στήν προσμονή νά λάμψουν στό Φῶς.

Ἡ ἐν πνεύματι προσκύνησις δέν εἶναι ἄμοιρη τοῦ Φωτός τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, πού μπορεῖ νά καταυγάσει τήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου, παρέχοντάς του δυνάμεις ἀστείρευτες ὑπομονῆς τῶν δοκιμασιῶν καί τῶν θλίψεων. Ἐκεῖ πού ἡ παρούσα ζωή δέν προσφέρει παρὰ ἀπόγνωση καί ἀποκαρδίωση, ἔρχεται τό Φῶς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἡ ἐλπίδα καί ἡ προσδοκία πού ξεπερνᾶ τήν πεπερασμένη ζωή τοῦ ἀνθρώπου, καί μιά δύναμη πού δέν γνωρίζει ἀπό πού προέρχεται ἀναδύεται στά σωθικά του. Ἡ ἴδια ἡ ἐπίγνωση τῆς ματαιότητος εἶναι πού γεννᾶ τήν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἐκεῖ πού δέν προσδοκᾶ καί δέν περιμένει τίποτα, μιά δύναμη ἐσωτερική τόν γεμίζει εὐφροσύνη. Ὁ Θεός ἔσμιξε μέ τόν κόσμο, καί ἔγιναν ἕνα. Τό τέλος δέν εἶναι τό μηδέν καί ἡ καταστροφή, ἀλλά μιά ἐν Θεῷ ὀλοκλήρωση πού ἡ ὑπερβατικότητα της δέν μπορεῖ νά προσεγγιστεῖ ἀπό τήν ἀνθρώπι-

³ Λουκ. 8, 19-21

νη διάνοια. Μιά ολοκλήρωση σταθερά προσανατολισμένη προς τόν ωλησίον καί τήν ζώή, καί ὄχι προς τήν ὀδύνη, τόν παραλογισμό καί τόν θάνατο.

«Μέ τί μοιάζει αὐτό τό ἀόρατο ὄν, πού δέν ἔχει ἀρχή στή Φύση του, πού εἶναι μοναδικό στόν ἑαυτό του, πού ἐκ Φύσεως εἶναι πέρα ἀπό κάθε γνώση, διάνοια καί αἴσθηση τῶν κτιστῶν ὄντων, πού βρίσκεται πέρα ἀπό τόν χρόνο καί τόν χῶρο... Ἄς σκεφτοῦμε κατόπιν, πῶς βαστᾶ τά πάντα μέ τήν Φιλευσπλαχνία Του, ἐνεργώντας μέ πρόνοια, καθώς καθοδηγεῖ τήν κτίση, καί πῶς μέ μία ἀγάπη πού δέν μπορεῖ νά μετρηθεῖ, ἔφθασε στήν ἐγκαθίδρυση τοῦ κόσμου καί στήν ἀρχή τῆς δημιουργίας· καί ὡσο Φιλευσπλαχνος εἶναι ὁ Θεός, καί ὡσο ὑπομονετικός· ὡσο ἀγαπᾶ τήν κτίση, καί πῶς τήν βαστᾶ, ὑπομένοντας εὐγενικά τήν ἀσυδοσία της, τίς ἀμαρτίες καί τίς ἀχρειότητές της, τίς φοβερές βλασφημίες τῶν δαιμόνων καί τῶν κακῶν ἀνθρώπων»⁴.

Τά λόγια πού ἐκστομίζει ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ εἶναι λόγια θάμβους καί ἀνεκκλήτου ἔρωτα. Ἐκθειάζοντας τήν ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ, μᾶς κάνει νά μὴν φοβόμαστε τό θάνατο. Νά νιώθουμε σάν κληρονόμοι μιᾶς ὑψηλῆς κληρονομιάς, πού δέν μποροῦμε νά λογαριάσουμε ἢ νά διανοηθοῦμε. Τί λογῆς εἶναι ἡ ἐξουσία τοῦ Δημιουργοῦ, ἀφοῦ δημιούργησε τό αὐτεξούσιο στόν ἄνθρωπο καί τοῦ ἔδωσε τήν ἐλεύθερη βούληση; Ἐκεῖ ἔγκειται καί τό ἀπρόσιτο τῆς Φύσεώς Του. Ὁ Θεός μᾶς καλεῖ, ἀλλά ποιά εἶναι ἡ κατάσταση τοῦ κληθέντος; Πρέπει νά ἐκτοπίσουμε τά ἐμψόδια πού ἐμποδίζουν τόν Θεό νά μᾶς αὐτο-αποκαλυφθεῖ. Ὁ ἀπογυμνωμένος ἄνθρωπος γίνεται ὁ δέκτης τοῦ θείου φωτισμοῦ καί εἰσέρχεται στή θεία ἀγάπη. Ὅμως ἡ κατάσταση τῆς ἀγάπης εἶναι πολὺ λεπτή. Ἡ παραμικρὴ βίαση πνοή μπορεῖ νά τήν ἀλλοιώσει καί νά τήν ἀπομακρύνει. Ἀξίζει, ὡστόσο, νά χάσουμε κάθε κοινωνικὴ ὑπόσταση, νά κατεβούμε στά χαμηλότερα μέρη τῆς γῆς, νά προσφέρουμε ὅλον μας τόν ἐπιούσιο, προκειμένου νά κερδίσουμε αὐτὴ τήν ἀγάπη. Μιά τέτοια ἀντίληψη, θαρρῶ, ἔκανε τόν Ντοστογιέβσκη νά βάλει στό στόμα τοῦ τιποτένιου Μαρμελάντοφ, στό «Ἐγκλημα καί Τιμωρία»,

⁴ Μέρος Β', Λόγος Ι, 18-19.

τούτα τά λόγια: «Κι ὅλους θά τούς δικάσει καί θά τούς συγχωρέσει καί τούς καλούς καί τούς κακούς καί τούς σοφούς καί τούς ταπεινούς... Κι ὅταν θά ἔχει τελειώσει μέ ὅλους, τότε θά γυρίσει καί σέ μᾶς: «ἐλάτε κι σείς!», θά πει, «ἐλάτε, μεθύστακες, ἐλάτε, ἀδύναμοι, ἐλάτε, ντροπιασμένοι». Κι ἐμεῖς θά βγοῦμε ὅλοι, χωρίς νά ντραποῦμε καί θά σταθοῦμε μπροστά του. Κι ἐκεῖνος θά πει: «Εἴσαστε γουρούνια! Ἔχετε τή μορφή καί τή σφραγίδα τοῦ ζῶου, ὅμως ἐλάτε καί σείς!» Καί θά ὑψώσουν τή Φωνή τους οἱ σοφοί, καί θά ὑψώσουν τή Φωνή τους οἱ σώφρονες: «Κύριε, γιατί τούς δέχεσαι αὐτούς;» Καί θά πει: «Τούς δέχομαι, σοφοί, τούς δέχομαι, σώφρονες, γιατί κανείς τους δέν θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ἄξιο αὐτῆς τῆς τιμῆς...» Καί θά μᾶς ἀπλώσει τό χέρι, κι ἐμεῖς θά πέσουμε στά πόδια Του, καί θά κλάψουμε, καί ὅλα θά τά καταλάβουμε!... Κύριε, ἐλθέτω ἡ Βασιλεία Σου»!

Ὁ ἀπόβλητος Μαρμελάντοφ στρέφεται στό Θεό πού ἀπλώνει τό χέρι στά ἀπομονωμένα καί συντετριμμένα θύματα, ἀκόμη καί τοῦ ἑαυτοῦ τους. Ἡ κοινωνία τόν ἔχει ἀποβάλλει ὡς παράσιτο, καί ὁ Θεός τόν παίρνει στήν ἀγκαλιά Του. Ἐδῶ ἀπεικονίζεται καί ἡ συνείδηση τοῦ Ντοστογιέβσκη πού δέν ἔχει καμιά σχέση μέ τήν εἰδωλοποίηση εἴτε τοῦ ἑαυτοῦ μας, εἴτε τῶν ἄλλων. Εἰδωλοποίηση πού ἔχει εἰσαχθεῖ καί στους ἐκκλησιαστικούς θεσμούς. Καί δικαίως ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνός θά πει ἀπό τόν τέταρτο ἀκόμα αἰώνα:

«Τά τῆς ἐκκλησίας ἀποίμαντα, ὁ πλοῦς ἐν νυκτί, πυρσός οὐδαμοῦ».

Ἐπάρχει ἄβυσσος ἀνάμεσα στή συνείδηση τοῦ χριστιανοῦ καί στή συνείδηση ἐκείνων πού ἐκλαμβάνουν τά φαινόμενα τοῦ πλῆθους ὡς ἀλήθειες. Ἡ ἐπίσημη ἐκκλησία ἀγωνίζεται μέ κάθε τρόπο νά διατηρήσει τή θέση καί τήν ἐπιρροή της σέ μιά κοινωνία πού τό ἔδαφός της ἀποσαθρώνεται. Ἐπιδιώκει νά προσφέρει στόν ἄνθρωπο μιά τακτοποίηση, μιά θέση κοινωνική πού νά τυγχάνει τοῦ σεβασμοῦ στά πλάισια ἐνός φιλοπρόοδου χριστιανισμοῦ. Τοῦτο ὅμως ἀποκλείει τήν μόνη δοκιμασία πού μπορεῖ νά κάνει τόν ἄνθρωπο νά αἰσθανθεῖ τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, νά αἰσθανθεῖ τόν βαθυτέρο ἑαυτό του, καί νά στραφεῖ πρὸς τόν Χριστό, δηλαδή νά μετανοήσῃ. Διότι

ἡ μετάνοια εἶναι ἡ στροφή πρὸς τὸν Χριστό, καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῶν προτεραιοτήτων στὴ ζωὴ μας.

Ἄλλο μετάνοια καὶ ἄλλο μεταμέλεια γιὰ ἓνα λάθος ἢ μιὰ ἐσφαλμένη πράξη. Ὁ Πέτρος μετανοεῖ καὶ ἐπιστρέφει στὸν Χριστό, ὁ Ἰούδας μεταμελεῖται καὶ ἀπομακρύνεται. Ἄν ὁ Ἰούδας στρεφόταν στὸν Χριστό, ὁ Χριστός θὰ τὸν δεχόταν, γιατί τό Πάθος Του δέν ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς προδοσίας. Ἡ προδοσία παίζει δευτερεύοντα ρόλο. Τὸν Χριστό σταυρώνουν οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου γιὰ νὰ ἐξαλείψουν τὸν ἴδιο καὶ τὸν λόγο Του ἀπὸ τὴν γῆ, ὥστε νὰ συνεχίσουν νὰ κυριαρχοῦν ἀνενόχλητοι. Ὅμως τοὺς ξεσκέπασε ὁ σταυρός. Ξεσκέπασε τὰ ψεύδη καὶ τὰ γελοῖα τεχνάσματά τους. Διότι ἡ μόνη γλώσσα πού γνωρίζουν εἶναι ἡ γλώσσα τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἰσχύος. Ἡ γλώσσα τῆς ἀγάπης τοὺς εἶναι ἀκατάληπτη.

Μόνο τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ μᾶς βγάλει ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ κόσμου καὶ τίς Φονικές του ἐξάρσεις, ὅταν ὁ ἄνθρωπος καταληφθεῖ ἀπὸ τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πού δέν θὰ τὸν ἐγκαταλείψει ποτέ. Οὐδεὶς μπορεῖ νὰ δεῖ κατάματα τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ δεηθεῖ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» ἂν δέν ἀνοίξει τὴν καρδιά του στὸν Παράκλητο, πού θὰ τὸν βγάλει ἀπὸ τίς διαμάχες καὶ τίς ἐπιθυμίες, σβήνοντας τὸν φόβο τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν καρδιά του. Τότε οἱ ἐπιθυμίες καὶ τό πνεῦμα τοῦ κόσμου δέν τὸν ἀγγίζουν, μήτε παρασύρεται ἀπὸ αὐτό. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τό πνεῦμα τοῦ κόσμου; Τότε θὰ καταλάβει καὶ ποιὸς εἶναι ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Ὁ φόβος πού γεννᾷ ἡ ἀγάπη, ἢ μᾶλλον εἶναι ἀγάπη, καὶ δέν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς τιμωρίας καὶ ἀνταπόδοσης. «Ποιὰ ἀγάπη ἐργάστηκε γιὰ νὰ ἀρχίσει ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου!... Μὲ ἀγάπη ἔφερε τὸν κόσμο στὴν ὕπαρξη, μὲ ἀγάπη θὰ τὸν φέρει σ' ἐκείνη τὴν θαυμάσια μεταμορφωμένη κατάσταση, καὶ μὲ ἀγάπη ὁ κόσμος θὰ καταποθεῖ στοῦ μέγα μυστηρίου Ἐκείνου πού ἐπιτέλεσε ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα: μὲ ἀγάπη θὰ ὀλοκληρωθεῖ τελικὰ ὅλη ἡ πορεία τῆς οικονομίας τῆς κτίσης»⁵. Ὁ ἄνθρωπος δέν ὑπῆρξε ποτέ θῦμα τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς εἶναι πάντοτε θῦμα

⁵ Μέρος Β', Λόγος ΛΗ, 1-2

του ανθρώπου. Ἡ αντίληψη ὅτι τό κακό ἀρκεῖ νά ἀλλάξουν οἱ συνήθειες τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς γιά νά πάψει νά ὑπάρχει, εἶναι τουλάχιστον ἀφελής, ἄν ὄχι ὑποψιφή. Λέγεται πῶς ἡ κατάσταση τῆς σήψης καί τῆς διάλυσης πού ζοῦμε ὀφείλεται ἐν πολλοῖς στό ὅτι ἔχει πολλὰ χρόνια νά γίνει πόλεμος. Ὅμως καί ἄν ὁ πλανήτης σωθεῖ ἀπό μιᾶ ἐνδεχόμενη πυρηνική καταστροφή, ἡ ἀνθρωπότητα δέν θά μπορέσει ποτέ πλέον νά θήσει μιᾶ «καινούρια ἀρχή». Δέν θά ὑπάρξει «καινούρια ἀρχή» ἄν δέν παραιτηθοῦμε ἀνευ ὄρων ἀπό τήν βία καί τά ἔργα της, καί ἡ ζωή θά γίνεται ὁλοένα πιο ὀλέθρια καί πιο καταστροφική.

Ἡ οὐσία τῆς δοκιμασίας μας, λέγει ὁ Ἰσαάκ, ἐγκείται στήν ἀποκάλυψη τῆς θείας ἀγάπης. Ὁ πῆλος πού καλύπτει τούς ὀφθαλμούς γιά νά μήν βλέπουμε τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νά ἀνασηκωθεῖ εἴτε μέ τήν ὁδοῦ τοῦ μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἐγκαταλείπει τόν κόσμο, ἢ μέ ἕνα ψυχικό τραῦμα πού προκαλεῖ μιᾶ διαπεραστική δοκιμασία, ἀφήνοντας τόν ἀνθρώπο ταπεινωμένο καί γυμνό μπροστά στόν ἑαυτό του καί τόν Θεό. Μιᾶ διαπεραστική δοκιμασία πού τραυματίζει τήν ψυχή, τήν γκρεμίζει στά τάρταρα τοῦ ἄδη, ὅπου καί πάσχει τά ἔσχατα. Μιᾶ τέτοια δοκιμασία δίνει μιᾶ αἴσθηση τῆς γέεννας, πού πιστεύω εἶχαν πολλοί ἅγιοι. Ἔτσι γεννήθηκε καί ἡ ἀκατανίκητη ὁρμή τους γιά τόν Χριστό. Ὅμως ποιοί μποροῦν ν' ἀντέξουν σέ μιᾶ τέτοια δοκιμασία χωρίς νά καταβληθεῖ ἡ ψυχή τους; Μόνον ἐκεῖνοι πού ἀναθέτουν τήν πᾶσα ἐλπίδα τους στόν Χριστό. Μόνον ἐκεῖνοι πού νεκρώνονται γιά τόν κόσμο. Καί ἀπό τήν νέκρωσή τους γιά τόν κόσμο ξεπηδᾷ ἡ ἀτελεύτητη ζωή. Τότε ὁ ἀνθρώπος καταλαβαίνει ὅτι ὅλος ὁ κόσμος βρίσκεται μέσα στή Χάρη τοῦ Θεοῦ, καί ὅτι καί ὁ τελευταῖος τῶν ἀνθρώπων μπορεῖ νά συμμετάσχει σ' αὐτή τή Χάρη καί νά ἀπολαύσει τήν εὐφροσύνη της. Ὁ Θεός μᾶς καλεῖ σέ ἀτελείωτη ἡδονή καί ἀπόλαυση, πού κανένα γέλητρο τοῦ κόσμου δέν μπορεῖ νά ἐπισκιάσει καί νά σβήσει.

Πάντα ὁ Χριστός ἀποτελοῦσε τό νόμιμο θήραμα γιά τούς πάσης φύσεως σκανδαλοποιούς καί σκανδαλοθῆρες. Διότι τήν ἀγάπη μποροῦν νά τήν λοιδοροῦν, νά τήν ὑβρίζουν καί νά τήν προσωπηλακίζουν ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς ὅπως νομίζουν, ἀλλά, ὦ τοῦ θαύματος, ὁ Χριστός βρίσκεται πάντα μπρο-

στά τους. Καί αντί νά ανακαλύψουν ένα τελευταῖο ὅσο καί τεράστιο σκάνδαλο πού ἐπιτέλους θά ἐξαλείψει καί θά ἐξοβελίσει τόν Χριστό, ὁ Χριστός εἶναι πού γίνεται γι' αὐτούς τό αἰώνιο σκάνδαλο ὅπου ἐπάνω του σπάζουν τά κεφάλια τους. Εἶναι τό αἰώνιο σκάνδαλο τοῦ Ἀνθρώπου πού δέχεται ἀγόγγυστα τήν βία, κι ὡστόσο τήν νικᾷ, γιατί ἐκτός ἀπό ἀνθρώπος εἶναι καί ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ, ὁ Υἱός τοῦ Πατρός, ὁ αἶρων τήν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου.

«Ὁ Θεός ἔχει γιά τόν καθένα μιά μοναδική θέση πλήρους καί ἀδιατάρακτης ἀγάπης, καί ἔχει μιά μοναδική φροντίδα γιά ἐκείνους πού ἔχουν πέσει, ὅση καί γιά ἐκείνους πού δέν ἔχουν πέσει⁶... Δέν ὑπάρχουν μεταβολές, ἢ κάποιες προγενέστερες ἢ μεταγενέστερες προθέσεις στόν Δημιουργό: δέν ὑπάρχει μῖσος ἢ μνησικακία στή Φύση Του, οὔτε μεγαλύτερη ἢ μικρότερη θέση στήν ἀγάπη του, οὔτε πρῖν ἢ μετά στή γνώση του. Γιατί, ἂν ὅλοι πιστεῦουν πώς ἡ κτίση ἦρθε στήν ὑπαρξη ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ ἐλέους καί τῆς ἀγάπης τοῦ Δημιουργοῦ, τότε γνωρίζουμε πώς αὐτή ἡ πρωταρχική αἰτία δέν μειώνεται οὔτε μεταβάλλεται ποτέ στή Φύση τοῦ Δημιουργοῦ, ὡς συνέπεια τῆς ἀκατάστατης πορείας τῆς δημιουργίας»⁷.

Τίποτα δέν μεταβάλλει στήν Φύση τοῦ Δημιουργοῦ τήν ἀγάπη του γιά τόν κόσμο. Ἡ τάση νά κατηγοροῦμε τόν Θεό γιά τήν ἀκατάστατη πορεία τοῦ κόσμου καί νά ἀποσειούμε τίς δικές μας εὐθύνες, νά λαμβάνουμε τήν ἄγνοια πού μᾶς διακατέχει ὡς φωτισμό καί νά ἐμμένουμε σ' αὐτήν, δέν ἀρκεῖ γιά νά ἀποκρύψει τό φτώχεμα τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Τό φτώχεμα εἶναι αὐτό πού θά ἀποκαλύψει τήν εὐθύνη μας στήν ἱστορία τοῦ κόσμου. Ὅτι ἡ βία τῆς ἱστορίας προέρχεται ἀποκλειστικά ἀπό τούς ἀνθρώπους, καί ὄχι ἀπό τόν Θεό. Τό «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γάρ οἶδασι τί ποιοῦσι»⁸, δέν ἀποτελεῖ ἕνα ρητορικό σχῆμα, ἀλλά μιά συγκλονιστική διαπίστωση. Τό ἴδιο καί τά λόγια τοῦ Πέτρου στίς πράξεις τῶν ἀποστόλων: «Καί νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατά ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καί οἱ ἄρχοντες ὑμῶν»⁹. Δηλώνουν τήν

⁶ Μέρους Β', Λόγος Μ, 3.

⁷ Μέρους Β', Λόγος ΛΗ, 5.

⁸ Λουκ. 23, 34

⁹ Πράξ. 3, 17

τύφλωση τῶν ἀνθρώπων νά βγοῦν ἀπό τήν κατάσταση πού λογα-
ριάζουν ὡς δίκαια καί ὡς ἀληθινή, καί νά ἀντικρίσουν τήν ἀλή-
θεια. Δηλώνουν ἀκόμα τήν τάση τοῦ ἀνθρώπου νά παρασύρεται
καί νά ἐκλαμβάνει τά Φαινόμενα πού παίρνουν μαζικές διαστά-
σεις ὡς ἀλήθειες. Καί τό περιέργο εἶναι ὅτι ἐνῶ ἡ σύγχρονη τεχνολο-
γία ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπάρχει γιά νά διαφωτίζει καί νά πληροφορεῖ γιά τά
πάντα, ἀντιθέτως ἐνισχύει τήν τύφλωση καί διαιωνίζει τό σκοτάδι.

Ἡ Φιλευσπλαχνία τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἀγάπη Του δέν ἔχουν ὅρια, ἡ Φύση
του εἶναι ξένη πρὸς τήν ἐκδίκηση, τήν τιμωρία, τήν μομφή, τήν ἀνταπόδο-
ση. Στόν Θεό δέν προσάπτεται κανενός εἶδους βία, ὅπως συμβαίνει μέ τίς
κίβδηλες θρησκείες καί τίς ψευδοθεότητες, καί διατρανώνεται τό ἄμετρο τῆς
ἀγάπης καί τῆς καλοσύνης Του. Ὁ Θεός δέν τοποθετεῖ κανένα ἐμπόδιο
μεταξὺ ἡμῶν καί ἐκεῖνου. Ἐμεῖς εἶναι πού ὑψώνουμε ἐμπόδια. Ἐμεῖς ἐπι-
διώκουμε τήν ἐπιβολή καί τήν ἰσχύ ἐναντι τῶν ἄλλων, χρησιμοποιώντας
ὄλα τά μέσα πού μᾶς προσφέρονται. «Μακριά ἀπό μᾶς ἡ σκέψη, λέγει ὁ
ἄββᾶς Ἰσαάκ, πῶς θά μπορούσε νά βρεθεῖ ποτέ ἐκδίκηση σ' αὐτή τήν πηγή
τῆς ἀγάπης, στόν ὠκεανό πού ξεχειλίζει ἀπό καλοσύνη»¹⁰. Κι ἀκόμη: «Τό
ἔλεος ἀντιπαρατίθεται στή δικαιοκρισία. Ἡ δικαιοκρισία εἶναι ἰσότητα
στήν ὀριζόντια κλίμακα, ἐπειδὴ δίνει στόν καθένα αὐτό πού τοῦ ἀξίζει... Τό
ἔλεος, ἀπό τήν ἄλλη μεριά, εἶναι μιά θλίψη καί μιά συμπόνια πού προ-
καλεῖται ἀπό τήν καλοσύνη... δέν τιμωρεῖ κάποιον πού ἀξίζει τό κακό, καί
σ' αὐτόν πού ἀξίζει τό καλό τοῦ δίνει διπλή μερίδα. Ἄν, λοιπόν, εἶναι
Φανερό πῶς τό ἔλεος ἀνήκει στή μερίδα τῆς δικαιοσύνης, τότε ἡ δικαιο-
κρισία ἀνήκει στή μερίδα τῆς κακίας. Ὅπως δέν μπορούν νά συνυπάρξουν
στόν ἴδιο χῶρο χόρτα καί Φωτιά, ἔτσι ἔλεος καί δικαιοκρισία δέν μπορούν
νά συγκατοικοῦν σέ μιά ψυχή»¹¹.

Ἡ δικαιοκρισία παραβάλλεται μέ τήν ἀδίκια καί ἐμπεριέχει τήν τιμωρία,
μέ μιά ἰσότητα σέ ὀριζόντια κλίμακα πού δέν πρόκειται ποτέ νά ἐπιτευ-
χηθεῖ. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ περιέχει μόνο τήν ἀγάπη καί τό ἔλεος. Ἀνα-

¹⁰ Μέρος Α', Λόγος ΟΓ.

¹¹ Μέρος Α', Λόγος ΝΗ.

σηκώνει τόν αδύναμο, θεραπεύει τόν πληγωμένο καί κατατρεγμένο, δέν τιμωρεῖ αὐτόν πού φράττει τό κακό καί ἀναπαύει ἐκεῖνον πού φράττει τό καλό. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τούς βλέπει ὅλους μέ τά ἴδια μάτια. Μιά ἀγκαλιά ἢ συμwόνια καί ἢ εὐσπλαχνία τῆς δικαιοσύνης Του. Μιά ἀγκαλιά πού σκεπάζει ὅλες τίς κακίες καί τίς ἀνθρώπινες ἀθλιότητες, πού περιβάλλει τά θύματα καί βάζει βάλαμο στίς πληγές. Ἀγκάλια γιά τούς κοπιwντες καί πεφορτισμένους.

Τό βάρος τῆς σάρκα, τό βάρος τῆς ὑπαρξης ἀνεπαίσθητα ἐλαφρώνουν, γίνεται τό φορτίο ἐλαφρῦ, ὅταν ὁ νοῦς ἀποσπwται ἀπό τά γήινα, ἀπό τά περιτρίμματα ἑνός κόσμου χωρίς προσανατολισμό. Ὁ πειρασμός τῆς μιᾶς μέρας ἐλλοχεύει στήν ἐπόμενη, τό κακό τῆς μιᾶς παραμονεύει στήν ἄλλη, μέσα στόν χρόνο πού κυλᾶ, ὅταν τό βράδυ δέν κρατᾶ κανένα ἴχνος τῆς μέρας πού πέρασε μέσα στήν τύρβη καί τίς δραστηριότητες πού τυφλώνουν τά μάτια. Ὅμως μή φοβᾶστε, μᾶς λέγει ὁ Ἰσαάκ. Οἱ ἁμαρτίες τῆς σάρκα εἶναι σάν μιά χούφτα ἄμμος πού ρίχνεται στό πέλαγος τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ. Τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ δέν ἀνακόπτεται ἀπό τίς κακίες τῶν ἀνθρώπων. Ὅλες οἱ ἀντιλήψεις περὶ μιᾶς θεότητας ἐκδικητικῆς καί τιμωροῦ ἀνατρέπονται καί παύουν νά ὑπάρχουν, ὥστε νά συναισθανθοῦμε τήν δική μας εὐθύνη, ὄχι μπροστά σέ ἕναν σκυθρωπό, τιμωρό Θεό, ἀλλά μπροστά στήν ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κινεῖται πέρα ἀπό τήν ἀνθρώπινη διάνοια. Οἱ ἀνθρώποι, καί μόνον οἱ ἀνθρώποι εἶμαστε ὑπεύθυνοι γιά τήν κακία πού ἐπικρατεῖ στόν κόσμο. Ἐμεῖς ὑψώνουμε ἐμπόδια ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί τόν Θεό, πού θέλει νά ἀποκαλυφθεῖ στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

«Καί τί εἶναι καρδιά ἐλεήμων; Εἶναι νά καίγεται ἡ καρδιά ὑπέρ ὅλης τῆς κτίσεως, ἤγουν ὑπέρ τῶν ἀνθρώπων, καί τῶν πτηνῶν, καί τῶν ζῶν, καί τῶν δαιμόνων, καί ὑπέρ παντός κτίσματος. Πού ἀπό τήν ἐνθύμηση καί τήν θερρα τούς ρέουν ἀπό τά μάτια τοῦ ἐλεήμονα ἀνθρώπου δάκρυα. Καί ἀπό τό πολύ περίσσειμα τῆς ἐλεημοσύνης πού συνέχει τήν καρδιά, καί ἀπό τήν μεγάλη καρτερία σμικρύνεται ἡ καρδιά του, καί δέν μπορεῖ νά ὑποφέρει ἢ νά ἀκούσει ἢ νά δεῖ νά γίνεται ἡ παραμικρή βλάβη ἢ κάτι τό λυπηρό».

Ἄς σταθοῦμε στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, πού προέρχεται ἀπό τήν συμwόνια, ἀπό τήν ἄφρατη κένωσή Του νά περιβληθεῖ τή σάρκα καί νά σηκῶσει ἕνα

χρημαλό ὄν ὅπως ὁ ἄνθρωπος. Ὁ Θεός πάσχει μέ τούς ἀνθρώπους, συμπάσχει μέ τά δεινά τῶν ἀνθρώπων. Καμιά ἁμαρτία δέν μπορεῖ νά σταθεῖ μπροστά στό ἔλεός Του. Ἄς ἀποδιώξουμε ὅλα τά φόβητρα. Ἀλλά ἄς τά ἀποδιώξουμε σιωπώντας. Ἡ σιωπή τῶν χειλέων μᾶς κρατᾶ σταθερούς, γιά νά μήν ἀπολέσουμε τήν κλίση μας καί ψέσουμε στήν καταφρόνια.

Ἡ σμίκρυνση τῆς καρδιάς πού προκαλεῖται ἀπό τήν πολλή καρτερία καί ἐλεημοσύνη, εἶναι τό ἐλάχιστο ἐκεῖνο χῶμα ὅπου δέν ὑπάρχουν τά προσκόμματα πού ἐμποδίζουν τήν προσευχή. Ὅπως λέγει καί ἡ Σιμόν Βείλ, ἡ δημιουργική προσοχή εἶναι νά προσέχουμε τό ἀνύπαρκτο. Ὁ προσευχόμενος εὐχεται ὑπέρ πάντων, γιατί δέν μπορεῖ νά ὑποφέρει τό κακό πού κυβερνᾶ τόν κόσμο. Τότε ἡ προσευχή γίνεται ἡ μόνη καί ἔσχατη πράξη. Συμμετέχουμε στά δεινά τοῦ κόσμου, τῶν μικρῶν ἐκείνων καί ἐλαχίστων γιά τούς ὁποίους ὁμιλεῖ ὁ Κύριος. Στρέφουμε τήν προσοχή μας σ' ἐκεῖνον πού βρίσκεται σάν ἀντικείμενο στήν ἄκρη τοῦ δρόμου παρατημένο. Στήν σμίκρυνση τῆς καρδιάς ἐνυπάρχει τό ἄμετρο τῆς ἀγάπης. Ἐκεῖνος πού δέν ἔχει κοινωνική θέση εἶναι ἀνύπαρκτος, καί μόνο ἡ ἀγάπη ἀποκαθιστᾶ τήν ἀνθρώπινη φύση του, φέρνοντάς τον ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξη καί στό περὶ σσευμα τῆς ὑπαρξεως.

Ἄν ἀναλογιζόμασταν ἐν σιωπῇ τίς ὥρες πού ζοῦμε, τίς στιγμές πού περνοῦν, ἂν ἡ κάθε στιγμή μετατραπῆ σέ αἶνο γιά τό γεγονός ὅτι ζοῦμε, ὁλόκληρο τό εἶναι μας τό διαπερνᾶ μιᾶ ἀνάπαυση, μιᾶ καταπραϋντική ἡσυχία, ἔχοντας ἀφεθεῖ στό ἅπαν, μέσα στό ἅπαν τῆς κάθε στιγμῆς, τῆς κάθε ὥρας, χωρίς πρῖν καί μετά. Ὑπεριωπόμεθα τοῦ χρόνου παραμένοντας στό παρόν.

«Ὁ δέ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπεν· τί οὖν ἐστὶν τό γεγραμμένον τοῦτο· λίθον ὄν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας»¹²; (Τότε ἐκεῖνος τούς κοίταξε κατάματα καί εἶπε· Τί σημαίνει λοιπὸν τό γεγραμμένο στίς Γραφές; Ἡ πέτρα πού τήν παραπέταξαν οἱ οἰκοδόμοι, ἔγινε ἀγκωνάρι;) Προκειμένου νά ἀναδυθεῖ αὐτή ἡ πέτρα, δέν φρόκεται νά μείνει

¹² Λουκ. 20,17

λίθος ἐπί λίθον ἀπό ὅσα πιστεύουν καί ἀσπάζονται οἱ ἄνθρωποι. Νομίζω πῶς δέν ἀπέχει ἀπό τήν ῥήση αὐτή τό ἄλλο λόγιο τοῦ Εὐαγγελίου: «Αἱ δέ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθῆσονται». Ποιές εἶναι αὐτές οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν πού θά σαλευθοῦν, καί ποιός ὁ ρόλος τους στή ζῶή τῶν ἀνθρώπων; Προφανῶς, οἱ δυνάμεις αὐτές δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καθῶς εἶναι ἡ μόνη ἀσάλευτη. Οἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλεύονται καί τά θεμέλια τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης σείονται. Ὅλα διακυβεύονται, γιά νά μείνει τό μόνο πού εἶναι ἀσάλευτο. Ὡστόσο οἱ ἐξουσίες εἶναι αὐτές πού διατηροῦν τήν τάξη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὅσο οἱ ἄνθρωποι παραμένουν ξένοι πρὸς τήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Οἱ Θρόνοι, οἱ Κυριότητες πού ἔχουν ἐξουσία σέ κάθε βασιλείο, οἱ ἀρχές, πού κυβερνοῦν τήν ἀτμόσφαιρα, καί οἱ ἐξουσίες πού ἐξουσιάζουν τά ἔθνη καί κάθε ἄνθρωπο, σαλεύονται.

«Ὁ Κύριος καί Θεός παρέδωσε τόν Υἱό του στό θάνατο πᾶνω στόν σταυρό ἀπό ἐνθερμη ἀγάπη γιά τήν κτίση... Τοῦτο ὅμως ὄχι ἐπειδή δέν μπορούσε νά μᾶς λυτρώσει μέ κάποιον ἄλλο τρόπο, ἀλλά γιά νά γίνει δάσκαλός μας ἡ ἀσύγκριτη ἀγάπη του. Καί μέ τόν θάνατο τοῦ Μονογενοῦς Του Υἱοῦ, μᾶς ἔφερε κοντά Του. Ἄν εἶχε μάλιστα κάτι πιο πολύτιμο, θά μᾶς τό εἶχε προσφέρει, ὥστε τό γένος μας νά γίνει δικό του. Καί ἀπό τήν μεγάλη ἀγάπη Του γιά μᾶς, δέν θέλησε νά βιάσει τήν ἐλευθερία μας, ἄν καί θά μπορούσε νά τό κάνει, ἀλλά διάλεξε νά μᾶς τραβήξει κοντά Του μέ τήν ἀγάπη πού θά γεννιόταν ἀπό τό δικό μας φρόνημα»¹³.

Ἕνας εἶναι ὁ διδάσκαλος καί ἕνας ὁ τρόπος διδασχῆς. Ὁ Χριστός διά τῆς ἀγάπης Του μᾶς ὁδηγεῖ στόν Πατέρα. Ἡ ἀγάπη τοῦ Πατρός εἶναι μιᾶ δωρεά. Τό «Ναί, ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ», σημαίνει προσδοκία καί ἀποδοχή τῆς ἀγάπης πού γεμίζει τόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐκ φύσεως ἄδειος.

Σάν ἀπαλή βροχή, χωρίς νά προκαλεῖ κανένα δέος καί κανένα φόβο ἐμφανίζεται ὁ Κύριος. Ὁλόκληρος ὁ κόσμος βρίσκεται μέσα στή χάρη Του, καί ἀπό τόν καθένα ἀπό μᾶς ἐξαρτᾶται ἡ συμμετοχή σ' αὐτή τή χάρη. Μίλησε μαζί μας πρόσωπο πρὸς πρόσωπο, χωρίς νά τόν συνοδεύει καμιᾶ ἱεροτελε-

¹³ Μέρος Α', Λόγος ΠΑ

στία, καμιά έκδήλωση ιερότητας. Μίλησε μαζί μας, μέ λόγια που άκούγονταν για πρώτη φορά στον κόσμο. Μίλησε σαν να μιλούσε σε Φίλους και άδελφούς. Κανένας άνθρωπος νους δέν μπορεί να συλλάβει τό μεγαλειό της Θεότητας που κατέρχεται στους ταλαίπωρους ανθρώπους χωρίς να συνοδεύεται από σημάδια που να προκαλούν δέος και Φόβο. Κανένας άνθρωπος νους δέν μπορεί να συλλάβει την ύπερ-υπερβατικότητα της αγάπης Του. Έγω αυτή την έννοια δέν μπορούμε να τόν καταλάβουμε, παρά μόνο να τόν δοξολογούμε. Ο Χριστός άνοιξε τόν δρόμο προς την καρδιά μας. Μέσα στην καρδιά μας θά καταλάβουμε ότι ο Θεός προσεύχεται για μās.

«Άν άρκοῦσε ο ζήλος για να μπει ή ανθρωπότητα στο σωστό δρόμο, γιατί ο Θεός και Λόγος ντύθηκε τό σῶμα, χρησιμοποιώντας την ευγένεια και την ταπεινότητα για να φέρει τόν κόσμο πίσω στον Πατέρα του; Και γιατί άπλωσε τά χέρια του στο σταυρό χάριν των άμαρτωλών, παραδίδοντας τό άγιο σῶμα του στον νόνο για χάρη του κόσμου; Έγω λέγω ότι ο Θεός τά έκανε όλα αυτά όχι για κανένα άλλο λόγο παρά για να κάνει γνωστή στον κόσμο την αγάπη που έχει, καθώς σκοπός του ήταν ότι έμεις, γνωρίζοντάς την, θά αιχμαλωτιζόμασταν από την αγάπη του, όταν φανερονόταν μέσω του θανάτου του Υιού του ή μεγάλη δύναμη της βασιλείας των ουρανών, ή αγάπη. Η ένσάρκωση και ο θάνατος του Σωτήρος στον σταυρό συνέβησαν όχι για να μās λυτρώσει από τίς άμαρτίες, ή για κάποιον άλλο λόγο, αλλά μόνο και μόνο για να γνωρίσει ο κόσμος την αγάπη που ο Θεός έχει για τή δημιουργία Του»¹⁴.

Δέν είναι ο ζήλος, ή προτροπή, ή παραίνεση. Η ελεύθερη βούληση του ανθρώπου είναι που άποφασίζει. Η ελεύθερη βούληση που γαλουχήθηκε στην άπώγνωση κι άποζητᾶ την Πηγή της Ζωής. Όταν ο άνθρωπος βγει από την άγέλη, και άποφασίσει να στραφεί άμετάκλητα στον Χριστό. Δέν υπάρχει δρόμος ομαδικός, και πολύ περισσότερο άγελαίος, που να οδηγεί στον Χριστό. Ο Χριστιανός δέν είναι ούτε άτομο ούτε μέλος μιας σύναξης. Η

¹⁴ «Γνωστικά Κεφάλαια» Λόγος Δ, 78.

ἐκκλησία εἶναι ἓνα σῶμα ἐλευθέρων ἀνθρώπων πού ὁ κάθε ἀνθρώπος ἔχει μεταμορφωθεῖ σέ ἀνθρωπότητα. Τό περισσευμα τῆς ἐλεημοσύνης πού συνέχει τήν καρδιά εἶναι ἡ ἐνδειξη αὐτῆς τῆς μεταμόρφωσης. Ἡ ἀπλή σύναξη ἀτόμων ἐπί τό αὐτό, ἡ κάποιος ἐπίγειος θυσμός δέν ἐξασφαλίζει τή σωτηρία. Δέν εἶναι ὁ φόβος τῆς κόλασης ἢ ἡ τιμωρία πού ὀδηγοῦν στόν Θεό. Ὅταν ἐννοήσουμε τήν ἀγάπη τοῦ Δημιουργοῦ γιά τόν κόσμο, ἡ ἀγάπη θά γεννήσει τήν ἀγάπη, καί θά μᾶς τραβήξει στό Θεό. Ὅλα ὅσα συμβαίνουν ὀδηγοῦν στό χαρμόσυνο ἀγγελμα τῆς Βασιλείας, ἔστω κι ἂν φαίνεται πῶς ὁ δρόμος πού πήραμε εἶναι ἀντίθετος. Ἀποπεμώμενος, λοιδορούμενος, κολαφιζόμενος, αὐτός ὁ μόνος ἀναμάρτητος, δέν χρωστοῦσε τίποτα στή βία τοῦ κόσμου, στίς πλάνες μέσα στίς ὁποῖες ζῦσε ὁ κόσμος. Δέν ἦρθε γιά νά ιδρύσει μιᾶ νέα θρησκεία καί ἓναν καινούριο πολιτισμό. Ἦρθε γιά νά ἀποκαταστήσει τόν ἀνθρώπο καί νά τόν σώσει ἀκέραιο. Οἱ κατηγορίες πού τοῦ ἀποδίδονται εἶναι ψευδεῖς. Στόν θάνατό του περιλαμβάνονται ὅλα τά ἀθῶα θύματα ἀπό τή χαραυγή τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Οἱ Ἰουδαῖοι τόν κατηγοροῦσαν ὅτι ὑπέσκαπτε τά θεμέλια τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Οἱ Χριστιανοί ὅτι ἐν ὀνόματί Του ἐπιδόθηκαν σέ διωγμούς. Ὅμως ὁ ἴδιος στέκει ἀλώβητος. Σέ τίποτα δέν νομιμοποιεῖ τή βία καί τά ἔργα τῆς. Οἱ ἀνθρώποι εἶναι αὐτοί πού τήν διαιωνίζουν. Χριστιανοί καί ἄθιοι τόν θέλουν ἐκδικητή καί τιμωρό πού ζητᾶ συνεχῶς θυσίες. Κλείνουν τ' αὐτιά καί τά μάτια τους στήν ἀγάπη Του. «Ἔως ὅτε πειθήσεται ἡ γῆ, καί πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπό κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ»¹⁵;

Ὁ Σταυρός μεταμόρφωσε τόν κόσμο. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει ὅτι δέν θέλει νά ξέριε τίποτα πέρα ἀπ' τόν Ἐσταυρωμένο, γιατί πιστεύει πῶς δέν ὑπάρχει ἀνώτερη γνώση ἀπό τή γνώση τοῦ Σταυροῦ, καί γιά τόν Θεό καί γιά τούς ἀνθρώπους. Ἡ γνώση ὅτι ὁ Κύριος θριάμβευσε ἐπί τῶν ἀρχῶν καί τῶν ἐξουσιῶν ἐξαλείφει ἀπό τό νοῦ μας κάθε ἀμφιβολία καί κάθε φόβο. «Καί τελικά κενώθηκε τόσο ἐπειδὴ ἤθελε νά ἀποκαλεῖται Πατέρας τῆς ἀμαρτωλῆς ἀνθρώπινης Φύσης, χῶμα ἀπό τή

¹⁵ Ἱερ. ΙΒ' 4

γῆ, τῶν ἀξιοκαταφρόνητων ἀνθρώπων ὄντων σάρκα καί αἷμα: Ἥ μωροῦσαν αὐτά τὰ πράγματα νά πραγματοποιηθοῦν δίχως μεγάλη ἀγάπη»¹⁶;

Ὁ ἀββᾶς Ἰσαάκ δέν διστάζει νά ἀποκαλέσει τήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου «Θεός» καί νά ζητᾶ μιᾶ ἐνιαία πράξη λατρείας γιά τόν Ἄνθρωπο πού ἔγινε Κύριος καί γιά τήν θεότητα ἐξίσου. Κανένας λόγος δέν εἶναι σέ θέση νά ἀναφερθεῖ στήν ἀρχή τῆς πλάνης πού τόν κυβερνᾶ. Μόνο ἂν εἶναι σταθερά προσανατολισμένος στήν ἀλήθεια μπορεῖ νά ἀναφερθεῖ στήν ἀρχή πού τόν διέπει. Καί ὁ λόγος τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ εἶναι σταθερά προσηλωμένος πρὸς τήν ἀλήθεια, γι' αὐτό καί μπορεῖ νά μιλᾶ γιά τόν Ἄνθρωπο πού ἔγινε Κύριος, γιά ταπεινοφροσύνη χωρὶς μνησικακία, γιά δάκρυα χωρὶς μεμψιμοιρία. Κινεῖται πέραν πάσης ψυχολογικῆς κατηγορίας. «Γιατί πιστεύουμε πῶς ὅσα ἰσχύουν γιά τόν Ἄνθρωπο ὑψώνονται μέχρι τόν Λόγο πού τά δέχεται γιά τόν ἑαυτό του, ἐπιθυμῶντας νά τόν κάνει νά μοιραστεῖ αὐτή τήν τιμή. Ὅλα αὐτά μᾶς γίνονται γνωστά στό Σταυρό, καί μέσω αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, πού οἱ ἄπιστοι θεωροῦν ἀξιοκαταφρόνητο, ἔχουμε ἀποκτήσει μιᾶ ἀκριβή γνώση τοῦ Δημιουργοῦ»¹⁷. Διαβάζοντας τά λόγια αὐτά σκεφτόμαστε τί μπορεῖ νά σημαίνει Θεός κατὰ χάριν.

Ὅλα τοῦτα γίνονται γνωστά μέσω τοῦ Σταυροῦ, γεγονός πού θεωρεῖται ἀξιοκαταφρόνητο καί στίς μέρες μας. Ὁ Σταυρός ἀποκαλύπτει τό ψεῦδος καί τήν ἐνοχλή τῶν διωκτῶν. Καί δέν ἤ μωροῦσε νά ἀποκαλυφθεῖ αὐτή ἡ ἀλήθεια, ἂν στόν Σταυρό δέν σταυρωνόταν ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἦρθε γιά τούς πεπρωκότες καί τούς ἀμαρτωλούς. Καί ἀνύψωσε τήν φθαρτὴ ἀνθρώπινη φύση στήν ἀφθαρσία. Ποιός ἄνθρωπος ἤ τόν ἀκολουθήσει; Ποιᾶ ἀνθρώπινη κοινότητα ἤ ἀνυψωθεῖ στό Φῶς; Κανείς πού λογαριάζει τούς ἄλλους ὡς ἀπόβλητους δέν μπορεῖ νά ἔχει σχέση μέ τό μήνυμα τῆς Βασιλείας.

Ἡ ὑπόθεση τῆς σωτηρίας εἶναι κατ' ἀρχάς ὑπόθεση προσωπική. Ἡ ὑπόθεση τῆς ἀνύψωσης εἶναι προσωπική. Βυθίσου στό ταμεῖο ἔνδοξόν σου, καί ἐκεῖ

¹⁶ Β' Μέρος, Λόγος Μ, 14.

¹⁷ Β' Μέρος, Λόγος ΙΑ, 22.

Ἰά βρεῖς τή Βασιλεία. Τήν μυστική κλίμακα πού ὀδηγεῖ ψηλά, στό κάλλος τό ἀνείπωτο. Ἐγκαταλείπω τά σκύβαλα, τά ἐρείπια τοῦ κόσμου τούτου. Ξαναγυρίζω στό Φῶς. «᾽Ω, Μυστήριο, ὑψωμένο πέρα ἀπό κάθε λόγο καί πέρα ἀπό τή σιωπή. Ἐσύ πού ἔγινες ἀνθρώπος γιά νά μᾶς ἀνακαινίσεις μέσω τῆς ἐκούσιας ἔνωσης μέ τή σάρκα, ἀποκάλυψε μου τόν δρόμο ἀπό ὅπου μωροῦ νά ἀνυψωθῶ μέχρι τά μυστήριά σου.»

ἽΟ Χριστός δέν ἔχει ὅρια οὔτε κλείνεται σέ ἀνθρώπινες κατασκευές. Εἶναι πέρα ἀπό ἔθνη καί φυλές, καί τά περιλαμβάνει ὅλα. Τό κέντρο τοῦ σύμπαντος βρίσκεται ἔξω ἀπό τό σύμπαν. Ἐκεῖ βρίσκεται καί ἡ οὐράνια πατρίδα μας. Ὅμως ὁ Θεός ἔσμιξε μέ τόν κόσμο καί Θεός καί κόσμος ἔγιναν ἓνα. Τοῦτο σημαίνει πῶς ὀλόκληρος ὁ κόσμος βρίσκεται μέσα στή χάρη. Καί ὁ καθένας μωροεῖ νά εἰσέλθει σ' αὐτήν, ἄν στραφεῖ οικειοθελῶς πρὸς τόν Χριστό. Ἡ ἀνυπόκριτη ἀγάπη νικά τά πάντα. Ὁ Χριστός διδάσκει τά δόγματα, καί ὄχι τά δόγματα τόν Χριστό. Ὅπως γράφει ὁ ἀγνωστος ἐπιστολογράφος στήν ἐπιστολή πρὸς Διόγνητο: «Οἱ Χριστιανοί δέν διακρίνονται ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους, οὔτε ἀπό τόν τόπο πού κατοικοῦν, οὔτε ἀπό τήν γλώσσα, οὔτε ἀπό τά ἔθνη τους. Δέν ἔχουν ἰδιαίτερες πόλεις, οὔτε δική τους γλώσσα. Ἡ θρησκεία τους δέν ἐπινοήθηκε ἀπό ἀνθρώπινο μυαλό, οὔτε τήν ἐγκαθίδρυσε φροντίδα πολυπραγμόνων ἀνθρώπων, οὔτε ἀκολουθοῦν ἀνθρώπινα διδάγματα ὅπως μερικοί φιλοσοφοῦντες. Κατοικοῦν σέ πόλεις ἑλληνικές καί βάρβαρες, ὅπου ἔτυχε ὁ καθένας τους, ἀκολουθώντας τίς τοπικές συνήθειες καί στό ντύσιμο καί στό φαγητό καί σέ ὅλα. Ὅμως ὁ βίος τους ξεχωρίζει καί τούς φανερώνει θυμαστούς, ξένους, παράδοξους. Ἐχουν πατρίδα μᾶ εἶναι πάροικοι. Σέ ὅλα συμμετέχουν ὡς πολίτες, καί τά ὑπομένουν σάν ξένοι. Κάθε ξένος τόπος εἶναι πατρίδα τους, καί κάθε πατρίδα ξένος τόπος. Τεκνοποιοῦν, ἀλλά ποτέ δέν ἀπορρίχνουν τά παιδιά τους. Μέσα στή σάρκα βρίσκονται, ἀλλά δέν ζοῦν κατά σάρκα. Ὑπακούουν στοὺς νόμους, καί μέ τή ζωή τους νικάνε τούς νόμους. Στή γῆ περνοῦν τίς μέρες τους, ἀλλά στόν οὐρανό πολιτεύονται. Ὅλους τούς ἀγαποῦν, καί ὑπό πάντων διώκονται. Κανείς δέν τούς γνωρίζει, καί ὄλοι τούς κατακρίνουν. Πτωχεύουν καί πλουτίζουν πολλούς. Στεροῦνται ἀπ' ὅλα, καί σέ ὅλα περισσεύουν. Ἀτιμάζονται, καί ἡ ἀτιμία τους δοξάζει. Βλασφημοῦνται,

καί δικαίωονται. Λοιδοροῦνται, καί εὐλογοῦν. Ὑβρίζονται, καί τιμοῦν τούς ὑβριστές. Κάνουν τό καλό, καί τιμωροῦνται ὡς κακοποιοί. Τούς κτυποῦν, καί αὐτοί χαίρονται παίρνοντας ζῆ. Καί οἱ μισοῦντες δέν ἔχουν νά ποῦν τήν αἰτία τῆς ἔχθρας τους».

Ἡ τελευταία Φράση παραπέμει στό ἐμίσησάν με δωρεάν, μέ ἐμίσησαν χωρίς κανένα λόγο. Καί πράγματι, ἀκόμη καί οἱ πιό κοντινοί ἄνθρωποι, ἐν ἀγνοία τους πολλές φορές, προσπαθοῦν νά προσβάλλουν αὐτό πού εἶσαι, αὐτό πού ξεφεύγει ἀπό τά μέτρα καί τήν κοινή συνισταμένη τῶν σχέσεων.

Ζητᾶμε τήν εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, καί ὄχι τοῦ κόσμου. Ζητᾶμε τήν εὐφροσύνη πού χαρίζει ὁ Χριστός. Ὅλα συμβαίνουν ἐντός μας. Μέσα σέ ἄρρητη διαύγεια ξημερώνει ἡ μέρα. Γεννηθῆτω.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ἡ Μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου

ΟΠΙΣΘΟΦΥΛΛΟΥ: Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, λεπτομέρεια.

ΣΕΛΙΔΑ 23: Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, λεπτομέρεια. Οἱ Μυροφόρες.

ἽΟλες οἱ τοιχοφραφίες ἀπὸ τὸ μοναστήρι τῆς Σπουντένιτσα, Γιουγκοσλαβία.

Τὸ περιοδικὸ Ἑσπύριον ἐκδίδεται κάθε τρίμηνο. Ἐκδότης: Παῦλος Πολιτίδης
Συντακτικὴ ἐπιτροπὴ: Ἰ. Καλόμοιρος, Ἀ. Μπύρου, Π. Πολιτίδης.
Καλλιτεχνικὴ ἐπιμέλεια: Κ. Σισκάκης. Ἐκτύπωση - διεύθυνση ἐπικοινωνίας:
Ἐκδόσεις «Ζέφυρος», 17ης Νοεμβρίου 79, 543 52 Πυλαία, Θεσσαλονίκη, Τηλ.
Κέντρο: 2310/ 948.233 - Διεύθυνση στὸ διαδίκτυο: www.zephyr.gr/stjohn

Παρακαλοῦμε οἱ φροαιρετικές συνδρομὲς νὰ ἀποστέλλονται στὸ ὄνομα
Γρηγόρης Καλόμοιρος, στὸ λογαριασμὸ 485/00-231000 7114 τῆς ALPHA BANK,
ἢ μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὸ ἴδιο ὄνομα, στὴ διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ.

Εὐχαριστοῦμε θερμά.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: 1 ΛΕΠΤΟ - ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΑΤΑ: 4816 - ISSN 1790-2789